

URZĄD PATENTOWY
w WARSZAWIE B44cl 3/00
OPIS PATENTOWY

Nr 30953

Kl. 75 c, 11

Fryderyk Antoni Hayder, Warschau

Tarcza kolorystyczna

Zgłoszono 4 marca 1939

Udzielono 19 września 1942

Przeznaczeniem i istotą tarczy kolorystycznej jest ułatwienie uczniom szkół wszystkich typów, a w szczególności przemysłowo-artystycznych, botanikom, zoologom, pracownikom handlu, przemysłu, administracji państwowej i samorządowej, oraz szerokim warstwom społeczeństwa, posługiwanie się kolorami i liczbowe utrwalenie zasad kolorystyki.

Tarcza kolorystyczna w kształcie koła składa się z czterech części.

Pierwsza część (fig. 1), stanowiąca zarazem podstawę całości, jest sporządzona z grubego białego kartonu, podklejonego płótnem, posiada na powierzchni, podzielonej na trzy równe wycinki, wydrukowane

pasem kolistym o szerokości $\frac{1}{3}$ średnicy trzy podstawowe kolory tęczy, tj. żółty *a*, niebieski *b* i czerwony *c*, każdy w dziesięciu tonach nasilenia barwnego. Nad każdym tonem, tuż przy obwodzie koła, umieszczona jest liczba, określająca od jednego do dziesięciu siłę nasilenia barwnego, tj. od najjaśniejszego (1) do najciemniejszego (10).

Druga część (fig. 2), sporządzona z rhodoidu lub z najprzezroczystszej celofanu wyciętego w kształcie koła, cokolwiek mniejszego od koła pierwszej części, posiada na obwodzie uchwyt *d*, a na powierzchni, podzielonej na trzy równe wycinki, wydrukowane kolistym pasem tej szerokości jak

w kole poprzednim trzy podstawowe kolory tęczy, tj. żółty *e*, czerwony *f*, niebieski *g*, każdy w dziesięciu tonach nasilenia barwnego, z tym jednak, aby wzdłuż obwodu koła powstała niezadrukowana przestrzeń *h* szerokości $\frac{1}{11}$ średnicy koła. Pod każdym tonem na środkowej niezadrukowanej powierzchni koła umieszczona jest liczba określająca od jednego do dziesięciu siłę nasilenia barwnego tonu, tj. od najjaśniejszego do najciemniejszego.

Trzecia część (fig. 3) jest sporządzona z rhodoidu lub z najprzezroczystszej celofanu w kształcie koła, o średnicy równej $\frac{2}{3}$ średnicy koła części drugiej. Posiada ona wzdłuż obwodu koła na łuku równym $\frac{4}{7}$ jego długości pasek szerokości $\frac{1}{7}$ średnicy, na którym wydrukowane są trzy kolory: żółty *j*, niebieski *k*, czerwony *l*, a na lewo od nich tuż przy żółtym, pasem nieco szerszym od $\frac{1}{3}$ średnicy koła, czwarty kolor szary *i*, każdy w czterech tonach nasilenia barwnego. Wzdłuż wewnętrznej krawędzi zadrukowanego pasa pod każdym z czterech kolorów znajdują się trzy większe okienka 1, 2, 3 i jedno mniejsze okienko 4 pod kolorem szarym. Na symetralnej tych czterech okienek na przeciwnym półkolu znajduje się uchwyt *m* z wydrukowaną na nim strzałką, skierowaną ku środkowi koła.

Część czwarta (fig. 4), sporządzona z grubego białego kartonu lub masy syntetycznej (bakelit, kauczuk), stanowiąca zarazem nakrywą całości, jest również w kształcie koła o wielkości identycznej jak koło części drugiej i posiada wzdłuż dowolnego promienia wycięte cztery okienka jedno pod drugim. Pierwsze od góry okienko *n* posiada z prawej strony wydrukowany napis „Podstawowy czysty”, drugie z kolei okienko *o* posiada z lewej strony wydrukowany napis „Pochodny czysty”, trzecie okienko *p* posiada z prawej strony wydrukowany napis „Pochodny złamany”, a czwarte okienko *r* posiada wydrukowany

napis „Podstawowy czysty — złamany”. Dookoła środka koła, w odległości od środka równej odległości podstawy uchwytu *m* od środka koła na trzeciej części, znajduje się wycięty łuk kolisty *s* o końcach równo oddalonych od lewego i prawego boku okienek. Na zewnętrznej krawędzi tego wycięcia łukowego znajduje się podziałka o 16 kreskach, tj. po 4 dla każdego z czterech kolorów, a pod łukiem wydrukowany jest napis „Skala złamań”. Na przeciwległej okienkom *n*, *o*, *p*, *r* stronie koła wzdłuż obwodu koła na wysokości okienka *o* znajduje się równych jemu wielkością i ułożonych symetrycznie względem niego dziesięć okienek z napisem „szeregi”.

Opisane powyżej cztery części są osadzone obrotowo, w kolejności ich opisanie, na wspólnej osi przechodzącej przez ich środki, tak jednak, aby uchwyt *m* części trzeciej wychodził na zewnątrz części czwartej przez łukowe wycięcie *s* (fig. 5).

Działanie tarczy polega na kolejnym pokrywaniu tonów poszczególnych kół przez obracanie ich dookoła osi. W okienku *n* widzimy wtedy czyste kolory podstawowe a nad nimi liczbę ich tonu nasilenia, w okienku *r* również czyste kolory podstawowe a pod nimi liczbę tonu ich nasilenia, równocześnie w okienku *o* widzimy pochodną obu poprzednich kolorów, w okienku *p* widzimy tę samą pochodną co w okienku *o* ale złamaną, a z jakim kolorem i w jakim tonie jego nasilenia określa położenie strzałki łapki uchwytowej *m* na skali złamań. Liczba kolorów, którą możemy w ten sposób otrzymać, przekracza liczbę 15 tysięcy, a co najważniejsze, każdy z tych kolorów jest zawsze ściśle określony stosunkami liczbowymi, w ten sposób każdy kolor może być odtworzony na drugiej, dziesiątej i setnej itd. identycznej tarczy przez podanie zwykłych danych liczbowych. Tą drogą stwarza się możliwość jak najdokładniejszego określania kolorów na odległość.

Przy odpowiednich obrotach części pierwszej, drugiej i czwartej możemy otrzymać w dziesięciu okienkach uszeregowanych półkolisto na dolnym półkolu szeregi barwne: kolorów podstawowych, jednorodnych, pochodnych jednorodnych, oraz szeregi różnorodne (zestawienia).

Zastrzeżenia patentowe.

1. Tarcza kolorystyczna, znamienne, tym, że posiada cztery części składowe w kształcie kół, nałożone jedna na drugą na wspólnej osi, przy czym uchwyt (*m*) części trzeciej (fig. 3) wychodzi na zewnątrz przez istniejące w części czwartej (fig. 4) wycięcie łukowe (*s*).

2. Tarcza kolorystyczna według zastrz. 1, znamienne, tym, że jej podstawa (część pierwsza, fig. 1) ma koło, podzielone na 3 równe wycinki, zadrukowane przy jego obwodzie na pasie kolistym szerokości $\frac{1}{3}$ średnicy trzema podstawowymi kolorami tęczy, tj. żółtym (*a*), niebieskim (*b*) i czerwonym (*c*), z których każdy jest podzielony promieniowo na 10 tonów od najjaśniejszego do najciemniejszego nasilenia barwnego, a nad każdym tonem na zewnętrznej stronie koła umieszczona jest odpowiednia cyfra liczbowej skali tonów.

3. Tarcza kolorystyczna według zastrz. 1, znamienne, tym, że jej część druga, sporządzona z masy przezroczystej, posiada identyczne zadrukowanie jak część pierwsza ale na pasie bliższym środka koła, tak że kolor części pierwszej prześwieca przez pozostawiony wolny pas przy odwodzie części drugiej, a skala tonów tej przezro-

czystej części drugiej znajduje się tuż pod każdym tonem przy jego krawędzi przyśrodkowej.

4. Tarcza kolorystyczna według zastrz. 1, znamienne, tym, że jej część trzecia, sporządzona z masy przezroczystej, jest kołem o mniejszej średnicy od części pierwszej i drugiej (fig. 3) i jest tylko na pewnym odcinku zadrukowana kolorem szarym (*i*), żółtym (*j*), niebieskim (*k*) i czerwonym (*l*), z których każdy ma cztery tony nasilenia barwnego, a niżej tuż pod nimi posiada wycięte okienka (1, 2, 3, 4), tak że przez nie widoczny jest kolor tarczy drugiej z liczbą jego tonu.

5. Tarcza kolorystyczna według zastrz. 1, znamienne, tym, że część czwarta (fig. 4), sporządzona z białego materiału nieprzezroczystego w kształcie koła tak dużego jak koło części drugiej, posiada wzdłuż dowolnego promienia cztery okienka (*n*, *o*, *p*, *r*), umieszczone jedno pod drugim, jednak tak, że ostatnie jest w pewnej odległości od środka koła, przy czym wszystkie okienka posiadają napisy odpowiednio określające kolor, jaki się w nich ukazuje.

6. Tarcza kolorystyczna według zastrz. 5, znamienne, tym, że wokoło jej środka, w takiej odległości od środka jak jest odległy od tego środka na trzeciej części uchwyt (*m*), znajduje się łukowe wycięcie (*s*) z podziałką, przez szczelinę którego wychodzi na zewnątrz z części trzeciej ten uchwyt (*m*), niżej zaś znajduje się szereg okienek symetrycznie w stosunku do tego łukowego wycięcia (*s*) na obwodzie koła ułożonych.

Fryderyk Antoni Hayder.

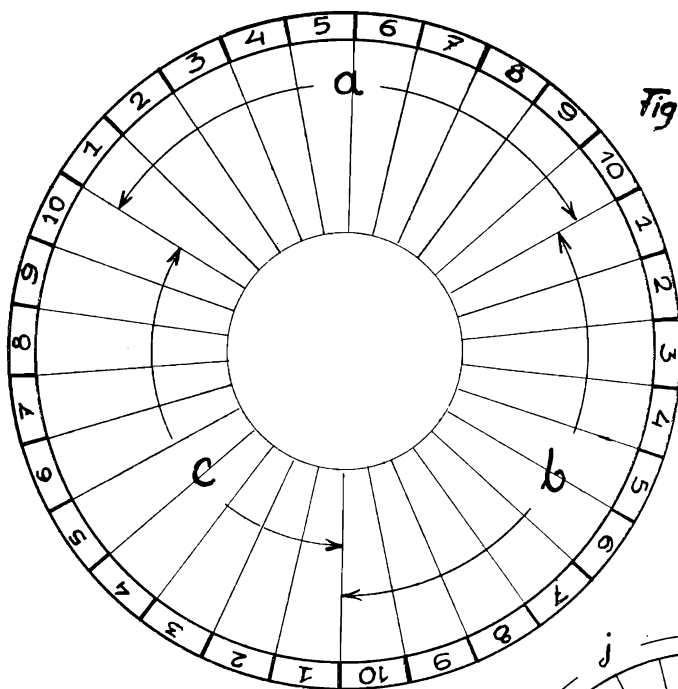

Fig. 1.

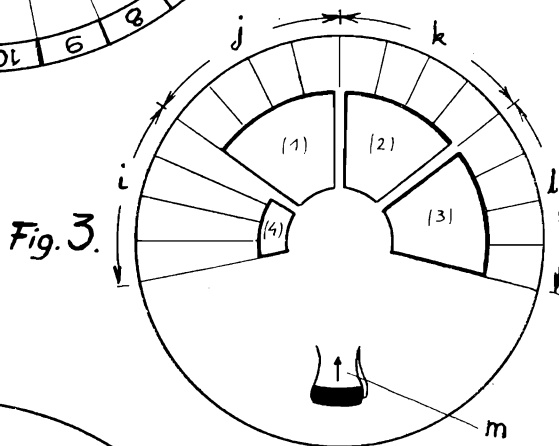

Fig. 3.

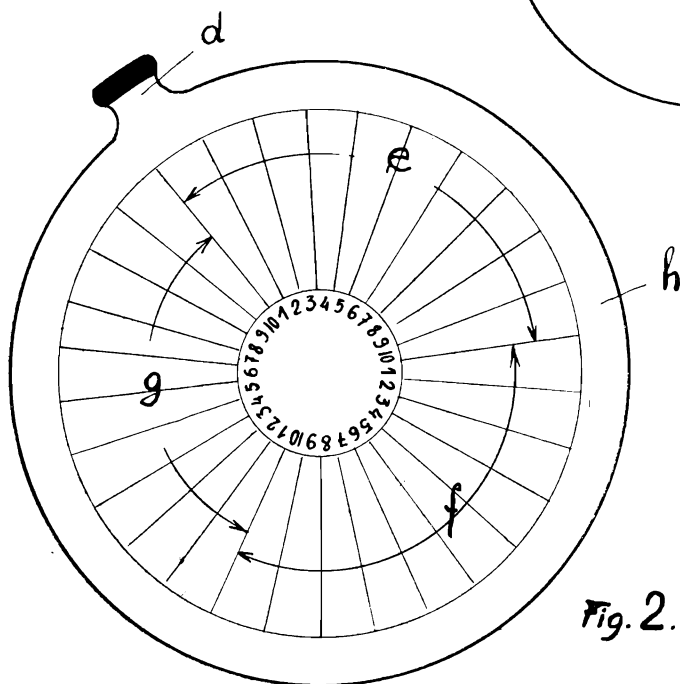

Fig. 2.

